

ÇEŞİTLİ MÜZİK KÜLTÜRLERİNDE ÇAĞRI YANIT YÖNTEMİNİN KULLANILDIĞI İŞ ŞARKILARI

WORK SONGS USING CALL AND RESPONSE METHOD IN VARIOUS MUSIC CULTURES

Mustafa DAĞDEVİREN*

ÖZ: Dünya müzik kültürleri içerisinde sıkça kullanılan bir uygulama olan çağrı ve yanıt (call and response) tekniği müzik perspektifinde şarkı sözlerinin ezberlenmesinde, çeşitli ezgilerin ve ritimlerin müzikal hafızada tutulmasında, müziğin öğretilmesinde, inanç müziği etnolojisi içerisinde bulunan birçok müzikal yapının taşınmasında, çalgı öğretiminde usta-çırak ilişkisine dayanan meşk yöntemi içerisinde, çocuk şarkılarında ve dans müziklerinde birçok alanda kullanılan arkaik bir yöntemdir.

Çağrı ve yanıt (call and response) tekniği bu alanların yanı sıra dünyada birçok kültürde iş yaparken işin zorluğunun üstesinden gelmek, belirli bir tempoda birlikte çalışmak, motivasyonu sağlamak gibi çeşitli uygulamalarla müziğin işlevsel boyutunun en sık kullanıldığı alanlardan birisi olan iş şarkılarında en çok başvurulan yöntemdir. Yapılan bu çalışma; denizcilerin şarkıları "Chanty"lerden Japonya'daki "min-yo"lara, Anadolu'daki hon türkülerinden Çin'deki "Haozi"lara, Amerika'daki hapisane iş şarkılarından askeri kadans müziklerine, Karayipler'deki "Biguine" formundan Flamenko'daki "trillera"lara, Hindistan'daki Ovi'lere ve Latin dans müziklerindeki "coro-pregón"lara birçok kültürel yapıda bulunan iş şarkılarındaki çağrı yanıt yöntemi ile seslendirilen şarkılara kültürel bir perspektiften bakılarak analiz yapmak amacıyla yapılmıştır.

Çalışmada nitel yöntem ve bu tekniğin betimsel tarama, e-alan çalışması ve netrografi deseni kullanılarak kültürel analizler yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çağrı-yanıt, iş şarkıları, müzik kültürü, denizci şarkıları, hapisane iş şarkıları.

ABSTRACT: Call and response technique, which is a frequently used application in world music cultures, is used in the memorization of the lyrics in the perspective of music, keeping various melodies and rhythms in musical memory, teaching music, carrying many musical structures in the ethnology of belief music, master-apprentice in instrument teaching. It is an archaic method used in many fields in children's songs and dance music, within the meşk method, which is based on the relationship.

In addition to these areas, it is the most used method in business songs, which is one of the areas where the functional dimension of music is used most frequently, with various applications such as overcoming the difficulties of doing business in many cultures around the world, working together on a certain rhythmic metronome, and providing motivation. This study focuses on sailors' songs from "Chanty" to "min-yo" in Japan, from hon ballads in Anatolia to "Haozi" in China, from prison work songs to military cadence music in the United States, from "Biguine" in the Caribbean to "trillera" in Flamenco, from Ovi's in India. This study was carried out in order

* Dr. Öğretim Üyesi- İskenderun Teknik Üniversitesi M. Yazıcı Devlet Konservatuvarı / Hatay
- mustafa.dagdeviren@iste.edu.tr (Orcid: 0000-0002-8855-5240)

to analyze the songs sung by the call-and-answer method in the work songs found in many cultural structures, from a cultural perspective, and to the "coro-pregón" in Latin dance music. In the study, cultural analyzes were carried out by using the qualitative method, technique and approach, and the descriptive scanning, e-field study and netrography pattern of this technique. **Keywords:** Call-response, work songs, music culture, sailor songs, prison work songs.

Giriş

"Kültür, etkileşimsel alanlar dediğimiz tüm konfigürasyonların en kapsayıcılarından biridir" (Coutu, 1949: 358 akt. Kroeber ve Kluckhohn 1952: 41-71). Kültürlerin ve toplumların incelenmesinde önemli çalışmaları bulunan Malinowski (1992: 66) kültürü "kullanım ve tüketim maddelerinden, çeşitli halk gruplarının yapısal hak ve görevlerinden, insan düşünce ve becerilerinden, inanç ve alışkanlıklardan oluşan tümel bütün" olarak tanımlar.

Müziğin kültürel bağlamı, müzik üzerine düşünebilmek ve belirli bir topluluğun etnik, tarihsel ve düşünsel arka planını (background) çözümleyebilmek adına müziğin en önemli bağlamıdır (Mustan Dönmez 2015: 61). Dolayısıyla müzikal analiz aracılığıyla bir toplumun kökeni, geçmişten getirdiği inancı, dili, örfü, adetleri, gelenek ve göreneklere kısaca kültürel mirasını yansıtan ürünleri de ortaya çıkmaktadır.

Müzik kültürü yıllarca insan hayatıyla iç içe olmasına rağmen özellikle 20. yüzyılda ortaya çıkan etnomüzikoloji disiplini müziği kültürel bağlamlar içerisinde ele almış ve çeşitli söylemler geliştirmiştir. Bruno Nettl Alan P. Merriam, Blacking, Philip Bohlman gibi etnomüzikologlar bu disiplin için çeşitli teoriler üreterek araştırma yöntem ve teknikleri konusunda antropolojiden faydalanmışlardır (Dağdeviren 2021b: 494). Halkbilim gibi etnomüzikolojinin de, müzikal davranışa yönelik kültürlerarası ve disiplinlerarası araştırma yöntemlerine dayanan bir disiplin olduğunu belirten Porter (1993: 88) etnomüzikolojiyi "*Ben (Self) ve Öteki'nin müzikal davranışları hakkında eleştirel araştırma, açıklama ve arabuluculuk*" olarak tanımlar.

Kültürel olarak müziğin oluşumunda yerel, bölgesel, ulusal, küresel ve kültürlerarası farklılıklar önemlidir. Ayrıca göç ve diasporik hareketlerle de çeşitli özgün farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Bu farklılıklar müziğin oluşturulduğu kültürün kimliğini taşımaktadır (Dağdeviren 2022: 232). *Kültür olarak müzik yaklaşımı müziksel tınının yapısını, önceden mevcut olan kültürel bir özden türeyen sonuç olarak görmekte, müziksel tını yapısı ile sosyal yapı ya da kültürel değerler dizisi arasındaki yapısal benzeşikler araştırmasını temsil eder* (Erol, 2018: 181). Müzik kültürü içerisindeki yapısal benzeşikler, farklı kültürel kodların içerisinde kendi kimliklerini ortaya çıkarmışlardır.

Çağrı yanıt olarak isimlendirilen gelenek farklı kültürel yapılarda farklı uygulamalarla müzik kültürü içerisinde sık kullanılan uygulamalardan birisidir. Tarihsel süreç içerisinde bu yöntem antifoni olarak ilk İbrani ilahilerinde ve kilise ilahilerinde ortaya çıktığı iddia edilse de yöntemin daha eski olma ihtimali kuvvetli muhtemeldir. Antifoni (antiphone) kelimesinin etimolojik kökenine bakıldığında Yunanca “anti” ve “phone” kelimelerinin birleşmesiyle oluştuğu görülmektedir ve “anti” karşı “phone” ses anlamına gelmektedir.

Çağrı (call) bölümü icra edildikten sonra (Çağrı bölümü solo ses, koro, çalgı veya çalgı topluluğu) ikinci bölüm olan cevap (response) bölümü başlar. Bu yöntemde çağrı bölümünün tekrarı cevap olarak kullanıldığı gibi nadiren de olsa cevap bölümünde küçük değişiklikler veya sözel ifadeye cevap mahiyetinde değişiklikler görülebilir. Cevap bölümü çağrıdan hemen sonra başladığı gibi bazı kültürlerde çağrının son kelimesinin son hecesi ile veya son kelimesi ile de başlayabilir. Aynı şekilde yanıt kısmının son hecesinden veya kelimesinden başlanarak yeni çağrı kısmı başlayabilir. Daha çok vokal müzikte ve geleneksel müziklerde kullanılan bu yöntemde özellikle çalgıların olmadığı zamanlarda müziğin kesintisiz olarak devam etmesi topluluğun gerçekleştirdiği ritüelin devamlılığını sağlar. Sadece ritüeller için değil aynı zamanda çağrı yanıt yöntemiyle şarkı söylenirken bir iş yapılıyorsa yani iş şarkısı söyleniyorsa veya dans ediliyorsa bu eylemlerin sürekliliğini de sağlamış olur.

En sık kullanılan şekli olarak bir solo ile koronun söyleştiği tür olan Çağrı ve yanıt (call and response) yöntemin kullanıldığı farklı yapılar da mevcuttur. Bir vokal ile bu vokale verilen çalgı veya topluluklarının yanıtı olarak da kullanılan yöntemin sadece vokal için değil çalgı perspektifinde de kullanılan yapıları bulunmaktadır. Salt olarak çalgı bazlı düşünüldüğünde; bir ezginin ilk motifi veya cümlesinin bir çalgının icrasının ardından, aynı bölümü veya cevap niteliğindeki bölümü başka bir çalgının ya da çalgı topluluğunun yanıtladığı bir melodi tekniği olarak örneklendirilebilir. Çalışmada iş şarkıları incelendiğinden dolayı yöntemin vokali takip eden koro şeklindeki türü ele alınmıştır. Vokali takip eden koro yöntemi Anadolu coğrafyasında Van dolaylarında “demeli-çevirmeli”, Bitlis-Ahlat civarında “söylemeli çevirmeli”, Sivas müzik kültüründe “deme-döndürme”, Gümüşhane’de “alıp söyleme” veya “alıp verme”, Karadeniz bölgesinde kız-erkek atışması; Erzurum ve Kars’ta Deme-Çevirme (Duygulu, 2014: 138. Oto, 2020: 134. URL-10) olarak isimlendirilmektedir. Karayipler’deki Biguine formundan Flamenko’da ki trilleralara, Amerika’daki ilk blues örneklerinden Hindistan’daki Ovi’lere ve Latin dans müziklerindeki “coro-pregón”dan Anadolu’daki “deme-çevirme”lere kadar dünya müzik kültürünün en çok kullanılan yöntemlerinden biridir. Çağrı-yanıt tekniği nota kullanmaktan ziyade duyum aracılığıyla gerçekleşen bir etkinlik olup birçok kültürde hafıza taşıyıcılığıyla ulaştırılan müzikleri işaret eder.

Dünyanın farklı birçok coğrafyasında kullanımını nedeniyle bu yöntem kültürler arası boyutta bir fenomen olarak ortaya çıkar. Bağlam

perspektifinde özel olan işitsel paradigmlar ne kadar değişkenlik gösterse de yöntem bağlı bulunduğu kültürel kodlarıyla yapısal olarak aynı kalarak kültürel olarak değişkenlik göstererek karşımıza çıkar. Hemen bütün dünya müziklerinde varlığını sürdüren bu yöntemin en çok kullanılan alanları aşağıdaki gibidir.

1. Çeşitli inanç müziği etnolojisinde (Musevilerde, Hristiyanlarda, Müslümanlarda ve birçok inanç yapısında)

2. İş şarkılarında (bu kısma giren bölümler aşağıda bulgular ve yorum kısmında geniş bir şekilde anlatılacaktır)

3. Çeşitli halk danslarında (Afrika yerli müziklerinde sıklıkla kullanılan yöntem Anadolu coğrafyasında deme-çevirme vb. isimlerle halaylarda karşımıza çıkmaktadır.)

4. Müzik eğitiminde (kulaktan şarkı öğretim yöntemiyle öğrencilere şarkıların öğretilmesinde kullanılan çağrı yanıt modeli çalgı eğitimde ise meşuk usulü ve usta çırak modeli öğrenme stratejilerinde kullanılmaktadır.)

Yöntem

Müzik araştırmaları; toplumun incelenmesi, kültürün kodlanması, kavramsallaştırılması müzik üzerine söylem kurulması anlamına gelmektedir (Yıldırım ve Koç, 2006: 25). Müzik üzerine düşünebilmek ve belirli bir topluluğun etnik, tarihsel ve düşünsel arka planını çözümleyebilmek adına müziğin en önemli bağlamını kültürel bağlam oluşturmaktadır (Mustan Dönmez, 2015: 61). Dolayısıyla müzikal analiz yardımıyla toplumların kökeni, inancı, dili, örf adetleri, gelenek ve göreneklere kısaca kültürel mirası ve diğer kültür ürünlerindeki yapıları da görünür olmaktadır.

Çalışmada nitel yöntem ve bu tekniğin betimsel tarama, e-alan çalışması ve netrografi deseni kullanılarak kültürel analizler yapılmıştır. Kozinets (2015: 1), netnografiyi, internette etnografi çalışması yapmak için özel bir yaklaşım olarak tanımlamaktadır. E-alan çalışması (e-fieldworks) ise Wood (2008: 170-186) tarafından etnomüzikolojik çalışmalarda yeni bir paradigma olarak kullanılabileceği belirtilen yöntemdir. Kozinets'in netrografi kavramını türetmesi ve Wood'un e-alan çalışmasını araştırması için yeni bir paradigma olarak ele alması, internetin artık etnografik çalışmanın da bir parçası ve aracısı olduğuna işaret eder (Karahasanoğlu ve Yavuz 2015: 60).

Bulgular ve Yorum

Kültür, politik ve ekonomik bir toplumun maddi özellikleri arasında süregelen bir diyalektikten oluşur (Conrad 1988: 179). İş şarkıları da oluşan bu diyalektikten etkilenecek ortak değerlerin kullanılmasında önemli bir fenomen olmuştur. Giriş kısmında da belirtildiği gibi etnomüzikolojinin önemli bağlamlarından birisi olan göç ve diasporik hareketliliğin ortaya çıkma süreci ekonomik parametreleri işaret eder. İş şarkıları yerel kültürleri

barındırdığı kadar diasporadaki kültürel ve kültürlerarası bağlarla şekillenmiş bazı formlar olarak da karşımıza çıkar.

Çalışmada adı geçen iş şarkıları grup olarak yapılan işlerin yapıldığı anda söylenen şarkıları işaret etmektedir. Daha çok işçilerin grup halinde ağır işleri yapılırken söyledikleri bu şarkılarda; topluluğun birlikte hareket etmesi, motivasyonun artırılması, duygu durumlarının ve hayal dünyalarının yansımaları, iş verimliliğinin artırılması gibi fonksiyonel özellikler kullanılarak, müziğin işlevsel alanlarından birisi ortaya çıkar. İş şarkıları çalışma koşullarının zorlayıcı olduğu zamanlarda işçiler için bir güç ve motivasyon kaynağı olmuştur.

Afrikan köleler, Sahra Altı Afrika kültürlerinde ortaya çıkan dini törenler, sivil toplantılar, cenaze törenleri ve düğünler gibi halka açık toplantılara demokratik katılımı sağlamak için kullanılan “çağrı ve yanıt, müzikal geleneğini”, Amerika’ya Derin Güney’deki (Deep South) tüm plantasyonlarda duyulan iş şarkılarıyla getirdiler. Bu şarkıların Amerikan müzik kültürü oluşturan Afro-Amerikan yapıların oluşumuna katkı sağlayarak “Soul”, “gospel” ve “bluesdan” “ritm ve blues”, “funk” ve “hip hop” gibi daha çağdaş örneklere kadar Afro-Amerikan müziğinin gelişimi üzerinde büyük bir etkisi olmuştur (URL-1).

Aşağıda çeşitli iş grupları kategorize edilerek içerisinde çağrı-yanıt yöntemiyle söylenen şarkılara ve kültürel yapılara örnekler alt başlıklarda verilmiştir.

Denizci Şarkıları (Chantey, Shanty)

Chantey’ler, yelken kaldırma, çapa tartma, kargo yükleme, balinaları kesme ve ara sıra yelken sarma, ağ çekme ve kürek çekme gibi işlerde ritimleri koordine etmek için gayri resmi olarak kullanılan gemi çalışma şarkılarıdır. Deniz chanty’lerinin kökeni muhtemelen orijinal ilahilere dayanıyordu ve yine muhtemelen giderek daha şarkılı bir nitelik kazandılar, belki de askeri yürüyüş marşlarına çok benziyorlardı (Stuart 2000: 1). Denizcilerin iş koordinasyonlarını sağlamak ve işlerinin yükünü hafifletmek için dinamik ritimlere sahip olan bu şarkılar çağrı ve yanıt yöntemiyle seslendirilmiştir.

Denizci Şarkıları, büyük ticaret gemilerinde insan gücüne dayanan işlerin yapılması esnasında işlere eşlik etmek için söylenen denizcilerin iş şarkılarıydı. Bu şarkılar denizcilerin farklı görevleri yerine getirirken seslendirdikleri şarkılar olarak tanımlansa da başat konumda kürekçiler bulunmaktadır. Kürekçilerin hareketlerini koordine etmek, küreklerin aynı anda itilmesini veya çekilmesini ritmik bir senkronizasyon içerisinde sağlamak üzere çalışırken söyledikleri şarkılardır. Çağrı yanıt yöntemiyle seslendirilen bu şarkılar bir liderin veya solistin çağrı melodisine çalışanların koro ile yanıt vermesi olarak gerçekleşir.

Birleşik Devletlerin güneyindeki limanlarda elle pamukları gemilere yüklerken söylenenler gibi, İngiliz ve diğer ulusal denizcilik geleneklerinin

çalışanlarında da görülen ve öncülleri ilahi formunda bulunan “chanty” repertuarı, daha sonra bir yelkenli gemiyi çalıştırmak için gereken çeşitli işlere uyan müzik formlarına adapte olacak şekilde uyarlanan âşık müziği, popüler marşlar ve kara tabanlı halk şarkıları dahil olmak üzere denizcilerin keyif aldığı çağdaş popüler müzikten ödünç alınmıştır (URL-2). Sanayileşme günlerinden önce, tüm çalışma biçimleri kelimenin tam anlamıyla el emeği idi ve tüm dünya emekçileri ilkel bir içgüdüye uyarak yaptıkları işlerde şarkı söylüyorlardı. Makineler emek-şarkısını karadan çıkardıktan çok sonra bile denizde chanty şeklinde hayatta kalmaya devam etmiştir. Çünkü bir yelkenli gemideki tüm işler elle yapılmaktaydı (Terry 2007: VI). Buharlı gemilerin çıkması ve gemilerdeki insan gücü işlerinin azalmasıyla birlikte gelenek zamanla kaybolmaya başlamıştır.

Blow my bully boys.

M. ♩ = 150.

SOLO.

1. A

CHORUS.

Yan - kee ship came down the ri - ver, Blow, boys

SOLO.

blow. Her masts and yards they shine like sil - ver.

CHORUS.

VERSE 1 to 7.

SOLO.

LAST VERSE.

Blow my bul - ly boys blow. 2. And blow.

Nota 1. Blow My Bully Boys (Halliard Shanty) (Terry 2007: 34)

Nota 1’de örneği verilen “Blow My Bully Boys” şarkısı denizcilerin yelken kaldırma halatlarının çekilmesinde çağrı yanıt yöntemiyle seslendirdikleri bir chanty’dir. Şarkı sözleri de denizcilerin işlerini yansıtan bir yapıda şekillenmiştir.

Billy Boy.

M. ♩ = 112.

SOLO.

1. where hev ye been aal the day, Bil - ly Boy, Bil - ly Boy?

CHORUS.

SOLO.

Where hev ye been aal the day, me Bil - ly Boy? I’ve been

CHORUS.

walk - in' aal the day — With me charm - in' Nan - cy Grey. And me
Nan - cy kit - tild me fan - cy Oh me charm - in' Bil - ly Boy.

Copyright, 1921, by J. Curwen & Sons Ltd.

Nota 2. Billy Boy Northumberland Capstan Shanty (Terry 2007: 3)

Nota 2'de verilen şarkı Northumberland'ta¹ ırgat denizcilerin çağrı yanıt yöntemiyle seslendirdikleri chanty'lere bir örnektir. Şarkının 'chanty haline getirilmiş' bir sahil şarkısı olduğunu ve şarkının çocukluğunda Northumberland'de hem kıyıda hem de gemilerde duyduğunu belirten Terry (2007: xiii), ayrıca 'Boy Billy' temasının ülkenin farklı yerlerinde halk şarkılarında ortak olarak kullanıldığını belirtmiştir. Yukarıdaki örneklerin dışında Terry'nin The Shanty Book, Part I, Sailor Shanties adlı kitabında örneklediği 30 adet Chanty'nin de çağrı yanıt şeklinde seslendirildiği görülmektedir.

Wellerman

New Zealand Folksong

Verse
Lively Sea Shanty

N.C.(Am)

1. There once was a ship that put to sea and the
2. had not been two weeks from shore the when
3.-6. See additional lyrics

(Dm) (Am)

name of the ship was the Bil - ly of Tea. The winds blew hard, her
down on her a right whale bore. The cap - tain called all

(G) (Am)

bow tipped and down. Blow, my bul - ly boys, blow. }
hands and swore he'd take that whale in tow. }

Chorus

Soon may the Wel - lerman come to bring us sug - ar and

Nota 3. Wellerman² (URL-3)

¹ İngiltere-İskoçya sınırlarında bir bölge.

² Şarkı, İngiltere'den yerleşimci olan Weller kardeşlerin sahip olduğu ikmal gemilerine işaret eden "wellermen"e atıfta bulunuyor. (URL-5)

Nota 3'te verilen şarkı da denizci şarkısı olarak Yeni Zelanda'da çağrı yanıt şeklinde seslendirilen bir şarkı olup bir önceki örneklerdeki "Blow Bully Boys" şarkılarının çeşitlemesi olarak seslendirilmektedir.

Çağrı yanıt yöntemi Japon iş şarkıları olan "min-yo" adı verilen türde de bulunmaktadır. Çiftçilikle ilgili şarkılar, dağlarda kereste ile ilgili şarkılar, balık tutma ile ilgili şarkılar, diğer iş türleriyle ilgili şarkılar, ulaşım ile ilgili şarkılar çağrı yanıt yönteminin kullanıldığı türlerdir (Groemer, 1994: 203). Bu türler içerisinde grup çalışması gerektiren işlerde çağrı yanıt yöntemi yörenin müzik kodlarıyla karşımıza çıkmaktadır. Aşağıda nota 4'te balıkçılıkta kullanılan çağrı yanıt yöntemiyle seslendirilen bir şarkıya örnek verilmiştir.

Soran Bushi (Soran Şarkısı) Hokkaido adasının en ünlü şarkısıdır. Adını, ringa balığı avlarken, çekerken kullanılan seslenmeden (yo-ho gibi) almıştır (URL-4).

SORAN BUSHI
Fishermen's Song from Hokkaido
For Three-Part Treble Voices, a cappella

Japanese Folk Song
Arranged by
Wendy B. Stuart

Slowly, ad lib *mp* *rall.* *ten.* $\text{♩} = 100$ *(kagaoe)mf*

solo or small group

YA-RE-N SO-RA-N, SO-RA-N, SO-RA-N, SO-RA-N, SO-RAN HA

8 Lively

1 DOK-KOI SHŌ DOK-KOI SHŌ HA DOK-KOI

2+3 unison

TŌN TŌ TŌ TŌN TŌ TŌ TŌ TŌN TŌN TŌN TŌ TŌ TŌN TŌ TŌN TŌ TŌN

Nota 4. Soran Bushi (URL-6)

Nota 4'te verilen Soran Bushi Hakkaido adasında balıkçıların iş şarkısı olarak çağrı yanıt yöntemiyle seslendirilen bir Japon geleneksel halk şarkısıdır.

Dünyanın birçok bölgesinde bulunan denizcilerin ve balıkçıların iş şarkıları Çin'de de kendisini göstermektedir. Çin'de deniz ve balıkçılık şarkılarını kategorize eden Kuo-Huang (1989: 115) bu şarkıların birçoğunun uzun ve süit tarzında (yani çok bölümlü) inşa edilmiş olduğunu ayrıca çağrı ve yanıt yönteminin sıklıkla kullanılan bir teknik olduğunu detaylandırmıştır.

Tongo

Polynesian folk song

Call Response Call Response

Ton - go, Ton - go, Jim - nee bye_ bye_ oh, Jim - nee bye_ bye_ oh,

Call Response Call Response

Ton - go, Ton - go, Oom-ba de kim by oh, Oom-ba de kim by oh,

Call Response Call Response

Ooh - a lay, Ooh - a lay, Mah-le - ka - ah-lo way. Mah-le - ka - ah-lo way.

bethsnotes.com

Nota 5. Polinezya denizci şarkısı (URL-7)

Nota 5'te verilen şarkının yeri notada Polinezya olmasına rağmen muhtemel olarak Solomon Adaları'ndan olduğu düşünülmektedir. Bazen bu şarkının Filipinler'den bir şarkı olarak da listelendiği görülmektedir. Şarkı muhtemelen Polinezyalı ama Filipinler'de söylenmiş gibi görünmektedir. (URL-8). Tongo, kürek çeken işçilerin birbiriyle ritim içinde kürek çekmesine ve zaman geçirmesine yardımcı olmak amacıyla söylenen bir "iş şarkısı"dır (URL-9). Nota 5'de görüldüğü gibi çağrı yanıt yöntemiyle seslendirilmektedir.

Tarım Şarkıları

Tarım şarkıları da arazide tarlalarda insan gücüne ve emeğine dayanan işleri yaparken ritmik senkronizasyon oluşturarak sadece can sıkıntısını azaltmak ve birlik duygusunu geliştirmek değil, aynı zamanda üretkenliği artırmak için söylenen melodilerdir. Tarımın olduğu hemen bütün kültürlerde kullanılan bu şarkılar kolektif iş gücünün verimli ve etkin kullanılmasıyla ilişkilidir.

Bu türün önemli iki örneği bulunmaktadır. Birincisi çalışmak zorunda kalan, kölelik sistemine maruz kalmış işçilerin seslendirdikleri çağrı yanıt yöntemindeki şarkılardır. Diğeri ise çeşitli topluluklarda bulunan tarım işçilerinin bir araya gelerek imece yöntemiyle yaptıkları çalışmalarda seslendirdikleri şarkılardır. Kölelik sistemine maruz kalan işçilerin seslendirdikleri şarkılar çoğu zaman, işçilerin hayal kırıklıklarını toplu olarak ifade etmeleri için tek şans olarak görülmüş ve köleler, sahiplerinin kulaklarından uzakta, özgürlük hayalleri hakkında şarkı söylemek için doğaçlama dizeleri kullanmışlardır. Erken Afrikalı-Amerikalı tarım şarkılarında yaygın bir biçim, solo bir sesin mısraları söyleyeceği ve diğer herkesin koroya katılacağı çağrı ve yanıt geleneği kullanılmıştır. Amerika'daki kölelerin efendilerinin katı protestanlığı altında inançlarını yaşamaları yasaklandığından, bu tür şarkılar genellikle dini ilahilerle kaynaşmış olup, bu yüzden ibadete devam etmenin gizli bir yolu olarak tarla şarkılarını kullanmışlardır (URL-11).

Tarım şarkılarının çeşitli coğrafyalardaki örneklerine bakıldığında dünyanın hemen her bölgesinde bulunduğu görülmektedir. Hindistan örneğine bakıldığında kültür bakanlığı etnomüzikoloji araştırma ve arşiv merkezi bazı bölgelerdeki şarkıları aşağıdaki gibi tespit etmiştir. Nagaland'daki³ farklı kabileler, yalnızca sıkı çalışmanın sıkıcılığını gidermekle kalmayıp aynı zamanda ritmi korumaya da yardımcı olan geniş bir çalışma şarkıları repertuarına sahiptir. Şarkılar genellikle tarımsal faaliyetlere eşlik etmek için söylenir. Kadınların bir öğütme taşında öğütme yaparken söyledikleri şarkılar yaygın bir biçimdir. Karnataka'dan bir iş şarkısı olan "O Bele" yaygın bir biçim olarak çağrı-yanıt şeklinde seslendirilmektedir. Bu şarkı özellikle fidan dikmek için tarlalarda çalışan kadınlar tarafından söylenir (URL-12).

İspanya'da tarım işçilerinin kullandıkları şarkılarda da geleneksel bir form olan Flamenko'dan faydalanılmış, bu geleneksel yapının ritmik yapısı ve ezgisel yapısı tarım işçilerinin şarkılarında kullanılmıştır. Harman yeri anlamına gelen trillera'dan türemiş bu şarkılar örnek olarak verilebilir. Nightingale (2015), *trilleralar'ın*, buğday öğütücüler arasında ortaya çıktığını belirtmiştir.

Anadolu coğrafyasında da birçok bölgede deme-çevirme veya hon türküleri olarak karşımıza çıkan bu forma ait eserler Arguvan müzik kültürü içerisinde "Geviş Makamı" olarak nitelendirilir.

Arguvan ritmik havaları içerisinde bulunan iş türküleri ile ilgili olarak Özerol, el taşıyla bulgur çekerken, döven sürerken, ekin biçerken ve benzeri işler yaparken söylenen türküler olduğunu, bunlara "*iş türküleri*" denildiğini ve bunların, düğünlerdeki halaylara benzediğini ifade etmiştir. (Süleyman Özerol, 2018, Kişisel Görüşme, Mezirme). Zahmetli ve uzun hon⁴ işleminin sıkıntısından kurtulmak amacıyla oluşturulmuş olan, genellikle düğün halaylarına benzeyen ve deme-çevirme türkülerine benzeyen, soloyu takip eden koronun seslendirdiği dünyevi türkü türüne de *hon türküleri* denir (Dağdeviren 2021a: 84). "Orakçıların bir sıra halinde ekin biçmesine" Geviş denilmektedir (URL-13). Arguvan yöresinde çağrı yanıt yöntemiyle söylenen "Yaylanın havası yazınan gelir", "Güzel der ki yüzünü saklayam" "Arpalar Destesiyem (Ekin Biçme Havası)" gibi "halay" ve "hon" türküleri de bulunmaktadır.

YÖRESİ : ARGUVAN- Yeniköy
K.KİŞİ : Zeynep ÖZDEMİR
Murtaza ÖZDEMİR
VAKIF SIRA NO : 28

DERLEME / NOTA
Mehmet Ali ÖZDEMİR

GEVİŞ MAKAMI

Solo

Kar - ı - da gül a - ğa - cı gü - lü - du - ru - yu

³ Hindistan Cumhuriyeti'ni oluşturan eyaletlerden biri.

⁴ Hon: Yörede buğday, arpa, nohut, mercimek gibi ürünlerin derme-toplama işlemine verilen addır.

Koro

Kar - ı - da gül a - a - cı g - l du - ru - yu

Koro

G - zel göz - ya - ı - nı si - lip du - ru - yu

G - zel göz - ya - ı - nı da si - lip du - ru - yu

Nota 6. Geviş Makamı, Hon Türküsü Örneği (Temiz, 1998: 47).

ağrı yanıt yöntemiyle seslendirilen Geviş makamı türküsü söylenirken honcular işlerinin başındadır ve derme işlemlerine devam etmektedirler. “Geviş makamı” türküsünün derlemesini yaparak notaya alan Özdemir, bu ritüeli aşığıdaki gibi ifade etmektedir:

Honcuların sol ellerine taktıkları ağaç elliklerin birbirine değmesi veya orağın elliğe değmesi, söylenen ezgiye ritimsel bir eşliği de ortaya çıkartmaktadır. Ezgi, sözlerin bir dörtlüğü okunduktan sonra sol kola dizilmiş olan buğday demeti bırakılmak üzere dik vaziyette getirilir ve drtlğün en son sözleri hep bir ağızdan daha ağır tempoda okunur. Toplu olarak okunan son dize usulsüz olarak konuşur gibi okunmaktadır. Bu sırada buğday saplarının altında olabilecek toprak parçacıkları (kesek) orağın arkasıyla vurularak düşürülmeye çalışılır. Buğday demeti duruş durumuna göre arkaya bırakılır. Daha sonra solistin ikinci dörtlüğe girmesiyle aynı işlem tekrar edilir (Özdemir, 1996: 40-41).

Yre müzik kültürü içerisinde önemli bir yere sahip olan ve ağrı yanıt yöntemiyle seslendirilerek gerçekleştiren gelenek yörede bulunan aşıklar anıtının bir bölümüne rölyef olarak işlenmiştir. (Bk: Resim 1)

Resim 1. Arguvan Merkez’deki Aşıklar Anıtı, Honcular Rlyefi (Dağdeviren 2021a: 85).

Askeri Şarkılar

Askeri alanda kolektif işler göz önüne alındığında askerlerin koşarken, yürüyüş yaparken, talim yaparken ve spor yaparken söyledikleri ağrı yanıt

yöntemindeki şarkılar birçok kültürde karşımıza çıkmaktadır. Bu şarkıların işlevi morali artırmak ve konsantrasyon sağlamaktır. Askeri alanda kullanılan bu şarkıların Amerika örneğine bakıldığında gelenek, askeri bir “kadans çağırısı” biçiminde silahlı hizmetlere kadar girmiştir. Amerikan ordu uygulama eğitiminde en popüler şarkı olarak “My Granny” adlı şarkı kullanılmaktadır (URL-1).

Türkiye’de çağrı yanıt yönteminin kullanıldığı askeri şarkılar göz önüne alındığında, askerlerin yürüyüş yaparken veya çeşitli talimlerde geleneksel halk türküsü olan “Ay Akşamdan Işığdır (yaylalar)” türküsünün sık kullanıldığı görülmektedir. Bu türkü resmi olarak belirlenmiş bir eser olmamakla birlikte kendisini kabul ettirerek gelenek haline gelmiş bir eserdir. Erzurum yöresine ait olan türkü çağrı yanıt yöntemi (yöresel tabirle deme-çevirme) formunu yansıtmamasına rağmen askeri birliklerde bir gelenek haline gelerek bir komutanın ya da liderin türkünün ilk dizelerine yanıt olarak askeri topluluğun devam sözlerini söylemesiyle gerçekleşir.

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR No : 97
İNCELEME TARİHİ : 28. 1. 1973
2. İNCELEME TARİHİ : 1990
YÖRE
ERZURUM / Aşkale
KAYNAK KİŞİ
ALİ ATICI
SÜRE : ♩ = 80

DERLEYEN
MUHARREM AKKUŞ
DERLEME TARİHİ
1971
NOTALAYAN
MUHARREM AKKUŞ

AY AĞŞAMDAN IŞIĞDIR

Çağrı Yanıt

AY AĞ ŞAM DAN I ŞIĞ DIR YAY LA LAR YAY LA LAR
AY AĞ ŞAM DAN AŞ DA GEL YAY LA LAR YAY LA LAR
A YIN Ö NÜN DE YIL DIZ YAY LA LAR YAY LA LAR

YÜ KÜM ŞİM ŞİR KA ŞIĞ DIR DI LO DI LO YAY LA LAR
CIL GA YO LA DÜŞ DE GEL DI LO DI LO YAY LA LAR
NER DEN GE LİR SEN BAL DIZ DI LO DI LO YAY LA LAR

Nota 7. Ay Akşamdan Işığdır, (TRT Halk Müziği Nota Arşivi No:97)

Hapishane İş Şarkıları

Hapishane şarkıları elbette sadece iş şarkılarından oluşmamaktadır ve bu şarkılara dünyanın birçok bölgesinde çeşitli kategorilerde rastlanmaktadır. Middlebrook’a göre hapishane müziği dinlemek ve belki de çalmak, bu insanlıktan çıkarıcı sistemlerde hayatta kalmak ve potansiyel olarak kaçmak ve dönüşmek isteyen insanları duyma girişimidir (2016: 821). Bu çalışmanın örnekleme çağrı yanıt yöntemiyle seslendirilen iş şarkıları içerdiğinden dolayı bu başlık altında da örnekler bu kapsamda seçilmiştir. “Hapishane iş şarkısı asla bir müziksel öge olarak görülmez, yalnızca işlevseldir” (Jackson, 1967: 245). Dolayısıyla aşk, hasret, gurbet,

politik vb. içerikteki bireysel seslendirilen şarkılar kapsam dışında kalmaktadır.

Bir Flamenko türü olan Tonás'ın en popüler biçimleri arasında hapisane ve iş şarkıları vardır. Bir demirci çekicinin vuruşunu veya Çingenelerin sıklıkla çalıştığı bir demircide ateşi korumak için kullanılan körüğü taklit eden ritimleriyle dramatize edilen ve gitar kullanılmadan seslendirilen martinetes'le birlikte yine acapella bir şekilde seslendirilen carceleralar (Piotrowska, 2013: 71, URL-14, URL-15) bu kültürel yapılara örnek olarak verilebilir. Tonalite dahil olmak üzere müzik açısından, carceleralar ve martinetler aynıdır (Kramer ve Plenckers 1998, 112); Aralarındaki tek fark konu bakımındandır.

Woke Up This Mornin'

Upbeat Civil Rights Song

Leader Civil Rights Song

Singers

5

9

13

lu, Hal - ey - lu, Hal - ey - lu - - - ia.

Hal - ey - lu, Hal - ey - lu, Hal - ey - lu - - - ia.

Nota 8. Woke up This Mornin'

Afrikanlı-Amerikalı mahkumlar tarafından 1940'larda Mississippi çalışma çiftliğinde söylenen "Early in the Mornin" şarkısı, hapsedilmiş kişiler tarafından uyum içinde yapılan işin yükünü azaltmak için seslendirilmiştir. Bu hapisane şarkısı, hapisanede işçilik yapılırken bile hapsedilmeye karşı sesli bir protestodur (Gilmore, 2007).

Ayrımlı (Farklı) İş şarkıları

Endüstriyel çalışma şarkılarının oluşmasına kadar geçen süreçte kolektif çalışma gerektiren çeşitli işlerde grupların seslendirdiği iş şarkıları bulunmaktadır. Bu alt türün şarkıları, grup halinde çalışılırken yukarıda

örneğini verdiğimiz işlerin dışında, çalışılırken çağrı yanıt yöntemiyle söylenen şarkıları ifade etmektedir. Ev yapımında, yol inşa ederken (daha çok örnekleri demiryolu inşasında), hendek kazma işinde, ormancılık işlerinde, odun kesiminde ve çeşitli birçok iş alanında çalışılırken söylenen şarkılardır.

Ayrımlı (farklı) iş şarkılarını ifade eden bu türün bütün kültürlerde örneğine rastlamak mümkündür. Anadolu coğrafyası göz önüne alındığında özellikle çağrı yanıt yöntemiyle söylenen türküler yoluyla iş yoğunluğunun hafifletildiği birçok örneğe rastlanmaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı verilerine göre bunlardan birisi de Ahlat'ta gerçekleştirilen "hamur akşamı toplantıları"dır. Ahlat'ta çoğunlukla ailelerin kalabalık olmasından dolayı 15 günlük ya da bir aylık ekmek (lavaş) ihtiyacını karşılayacak şekilde hazırlık yapılarak evlerde ekmek pişirilir. Bunun için, komşu ve akrabalar ev halkına yardıma gelir. Gece, sabah pişirilecek ekmek için hazırlık (un eleme, hamur yoğurma) yapılır. Sabah namazıyla birlikte ekmek pişirmeye başlanır. Bu gecede genellikle uyunmaz; türküler söylenip oyunlar oynanır. Toplantılarda önce ağır ritimli türküler okunur ve giderek hareketli türkülere geçilir. Arada türkü eşliğinde oyunlar oynanır. İş toplantılarında söylenen türküler özellikle, Gülüm Bizim Bağın Başını, Ay Hori Hori, Bitlis'in Ortası Kale, İndim Çamin Deresine vb. türküler, Ahlat'ta bölgesel icra biçimine uygun olarak bu türden karşılıklı olarak atışmalı okuma icra biçimine "söylemeli, çevirmeli icra tarzı" denilmektedir (URL-10)

Çin müzik kültürü içerisinde bulunan Haozi (Work Songs) çalışmakta olan kölelerin bir göstergesi olarak "ağlamak" veya "bağırarak" anlamına gelmektedir. Bu türde şarkının işlevi, işe eşlik etmek veya iş sırasındaki sıkıntıları gidermektir. Ağır bir yükü taşıyan, sürükleyen veya iten işçiler aşırı fiziksel gereksinimler nedeniyle bu etkinliklerle ilgili şarkıların çoğunu yüksek sesle söylemişlerdir. Çalışma şarkıları yalnızca vokaldır ve ses aralığı normalde geniştir. Metinler herhangi bir yerleşik şiirsel biçimde düzenlenmemiştir ve sözler, solo, unison, düet ve çağrı-yanıt şeklinde seslendirilmektedir (Kuo-Huang 1989: 114).

Dae Ge Dike-Building Song

The image shows a musical score for a work song titled 'Dae Ge Dike-Building Song'. The score is written in staff notation with a key signature of one flat (B-flat) and a time signature of 2/4. The music is divided into sections labeled 'Call', 'Response', and 'etc'. The lyrics are written in Chinese characters below the notes. The first line of the score is labeled 'Call' and the second line is labeled 'Response'. The lyrics are: 石梅 (哎) 开花 (咧) 呀 喂 哎 呀 吧 呀 吧), 叶儿 青 (咧) 呀 呀 吧), (呀 吧 呀 吧 吧 呀 吧) 叶儿 青 (咧) 呀 呀 吧)。

Pomegranates (ai) blossom (lie) (ya wei yi a ye a ye),
Leaves are green (lie ya a ye), (a ye a ye ye a ye),
Leaves are green (ye a a ye).

Nota 9. Dae Ge, Dike-building Song (Hubei province) (Kuo-Huang 1989: 114)

Nota 9'da verilen, Çin müzik kültürü içerisinde çağrı yanıt yöntemiyle seslendirilen iş şarkısı hendek kazmak, set oluşturmak için çalışan işçilerin seslendirdiği bir şarkıdır. Ses aralığı oldukça geniş olan şarkı Hubei eyaletinde seslendirilmektedir (Kuo-Huang 1989: 114).

Flamenko müzik kültürü içerisindeki iş şarkılarını değerlendiren Nightingale (2015) bu şarkılar için *tarantalar*'ı işaret etmiştir. Bu şarkılar; bir örse vuran çekiçlerin sesini kullanan, madencilerin, martinetlerin, demircinin karanlık dükkânından gelen müzik ve şiirlerin iş şarkılarıdır. İngiliz endüstriyel çalışma şarkıları 18. yüzyıldaki sanayi devriminden kaynaklanmaktadır ve işçilerin zaten bildikleri geleneksel şarkıları (baladlar veya tarım şarkıları gibi) alıp yeni ortamlarına ve deneyimlerine uyarlamalarıyla doğmuştur (URL-12).

İş şarkılarında bazen kodlanmış mesajlar da bulunmaktadır. Bu şarkılara örnek olarak "Swing Low", veya yeraltı demiryolunun kod adlarından biri olan "Sweet Chariot" gibi kaçış talimatları bulunan şarkılar verilebilir. Bu şarkılar kaçmaya hazırlanan köleyi bilgilendirmenin bir yolu olarak kullanılmıştır. Erken dönem Amerikan blues müzisyenlerinin çoğu, plantasyon kölelerinin veya mahkumların şarkılarının iş şarkılarını yeniden işledi, gitar için düzenledi ve eyalet çapında seyahat ederek müziğin yayılmasına ve erken ritim ve blues'un kurulmasına yardımcı oldu (URL-12). Lively (2017: 2), Blues'un doğum yerinin iş şarkılarının ve sahadaki haykırışların olabileceğine inandığını ifade etmektedir.

Yukarıda saydığımız iş şarkılarına bir de "Horner song" diye tanımlanan şarkılar eklenebilir. "Horner Song" iş yaparken kolektif şarkı söyleme geleneği içerisinde çağrı yanıt yöntemi kullanılsa da Oliver (2014) makalesinde durumu farklı ifade etmektedir. Oliver'e göre ilk gözlemciler bir bağırmanın veya "ağlamanın" diğer işçiler tarafından yankılanabileceğini veya birinden diğerine geçebileceğini belirtmiş olsa da solo olarak söylendiği için toplu iş şarkılarından farklı olduğunu ifade etmektedir.

Sonuç

Etnomüzikolojik perspektifte bakıldığında birçok kültürde iş yapılırken söylenen şarkılarla müziğin işlevselliğinden faydalandığı görülmektedir. Yapılan işlerin zorluğunun üstesinden gelmek, belirli tempoda müziğin ritmiyle beden ritmini eşleştirerek senkronize çalışmak, motivasyonu sağlamak gibi çeşitli nedenlerle icra edilen iş şarkılarında en çok çağrı yanıt yöntemine başvurulduğu görülmüştür. Denizcilerin şarkıları "Chanty"lerden Japonya'daki "min-yo"lardaki iş şarkılarına, Anadolu'daki hon türkülerinden Çin'deki "Haozi"lara, Amerika'daki hapisane iş şarkılarından askeri kadans müziklerine, Karayipler'deki "Biguine"

formundan Flamenko'da ki "tonas"lara, Hindistan'daki Ovi'lere ve Latin dans müziklerindeki "coro-pregón"lara birçok örneğine rastlanmıştır.

Çağrı yanıt yönteminin kullanıldığı iş şarkıları Amerika ve Avrupa özelinde ele alındığında, icracılarını genellikle kölelik zamanı ve hemen sonrasında kapsayan zamanlarda Afrika'dan çeşitli yerlere çalıştırılmak üzere getirilen insanların oluşturduğu müzikler öne çıkmaktadır. Gerek denizcilerin şarkıları olsun gerek hapisane şarkıları olsun batıda bu kültürün oluşmasında Afrika müzik kültürünün kodları bulunmaktadır. Bugün blues diye tabir edilen türün bu çağrı yanıt yöntemindeki iş şarkılarından ortaya çıktığı düşünülmektedir. Bununla birlikte çeşitli Latin müziklerinde, Flamenko müziklerinde kullanılmaktadır. Asya ve Ortadoğu kültürleri incelendiğinde iş şarkıları içerisinde çağrı yanıt yönteminin kullanıldığı şarkılara rastlanmaktadır. Her kültürel yapı kendi bünyesinde bulunan geleneği kullanarak bu şarkıları günümüze taşımıştır.

Hangi kültürde olursa olsun, hangi iş yapılsa yapılsın çağrı yanıt yöntemine dayalı iş şarkıları kolektif şarkılardır. Bulunduğu yapının kültürel kodlarını barındıran yapılarla ortaya çıkan bu şarkılarda ritmik senkronizasyonların önemi başat konumda olmasına rağmen ezgisel yapı ve hatta sözel yapı işçilerin çalışma motivasyonuna daha çok etki eden faktör gibi görülmektedir.

KAYNAKÇA

- Conrad, C. (1988) Work songs, hegemony, and Illusions of self. *Critical Studies in Mass Communication*, 5 (3), 179-201.
- Dağdeviren, M. (2022). Müziksel öğelerin kültürel kimlik oluşturmadaki rolünün etnomüzikolojik yansımaları. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 48, 365-382.
- Dağdeviren, M. (2021a). *İnanç müziği etnolojisi perspektifinde Arguvan Yöresi "İçeri Makamı" üzerine yapısal ve kültürel analiz*. Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Dağdeviren, M. (2021b). Müziğin bir boyutu olan doğaçlamaya müzik kültürünün etkisi. *Uluslararası Müzik ve Güzel Sanatlar Eğitimi Sempozyumu Bildirileri*, (Ed.: Özlem Özeltunoğlu), 492-500, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi.
- Duygulu, M. (2014). *Türk halk müziği sözlüğü*. İstanbul: Pan.
- Erol, A. (2018). *İslam, Alevilik ve müzik*. İstanbul: Bağlam.
- Groemer, G. (1994). Fifteen years of folk song collection in Japan: Reports and recordings of the "Emergency Folk Song Survey". *Asian Folklore Studies*, Vol. 53, No. 2 (1994), 199-209.
- Jackson, B. (1967). Prison worksongs: The composer in negatives. *Western Folklore*, Vol. 26, No. 4, 245-268.
- Karahasanoğlu, S. - Yavuz, D. Y. (2015). *Müzikte araştırma yöntemleri*. İstanbul: Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı.
- Kozinets, R. V. (2015). Netnography. *The International Encyclopedia Of Digital Communication And Society*, First Edition. (Ed. Robin Mansell - Peng Hwa Ang).

- Kroeber, A. L. - Kluckhohn C, (1952). Culture a critical review of concepts and definitions. *Papers Of The Peabody Museum Of American Archeology And Ethnology*, Published By The Museum Harvard University, Vol. XLVII, No. 1 Cambridge, Massachusetts, USA.
- Kuo-Huang H. (1989). Folk songs of the Han Chinese: Characteristics and classifications. *Asian Music*, Vol. 20, No. 2, Chinese Music Theory, 07-128.
- Malinowski, B. (1992). *Bilimsel bir kültür teorisi*. (Çev.: Saadet Özkal), İstanbul: Kabalcı.
- Middlebrook, J. A. (2016). Songs in the key of incarceration: Prison music as sound, theory, and method, *Qualitative Inquiry 2016*, Vol. 22(10) ,818-822.
- Mustan Dönmez, B. (2015). *Müziğin kökeni üzerine, müziğin etimolojisi, ontolojisi, tanımı, oluşumu, bağlamları ve işlevleri üzerine bir değerlendirme*. Ankara: Gece Kitaplığı.
- Mustan Dönmez, B. (2019). *Etnomüzikolojinin temel kavramları, kavramlar terimler isimler*. İstanbul: Bağlam.
- Oto, M. M. (2020). Erciş "Demeli-Çevirmeli" türkü söyleme geleneğinde özgün formlar ve yeni tanımlar. *Eurasian Journal Of Music And Dance*, (16), 134-170.
- Özdemir, M. A., (1996). Malatya Arguvan Yöresi Hon, Geviş ve Geviş makamı. *Arguvan Olgusu Dergisi*, Yıl: 3 S. 10, İstanbul: Arguvan Ve Köyleri Eğitim, Kültür Vakfı.
- Piotrowska, A. G. (2013). *Gypsy music in European culture: From the late eighteenth to the early twentieth centuries*. Northeastern University, Boston.
- Porter, J. (1993). Convergence, divergence, and dialectic in folksong paradigms: Critical directions for transatlantic scholarship. *Journal Of American Folklore* 106, 61-98.
- Stuart M. F. (2000). *Sea chanteys and sailors' songs*. Kendall Whaling Museum Monograph Series No 11 The Kendall Whaling Museum Sharon, Massachusetts USA.
- Temiz, M. (1998). *Arguvan ağız ezgileri I*. İstanbul: Arguvan ve Köyleri Eğitim Kültür Vakfı.
- TRT Halk Müziği Nota Arşivi (No:97)
- Wood, A., (2008). The new (ethno)musicologies, *Lantham*, (Ed.: Henry Stobart), MD: Scarecrow Press.
- Yıldırım V. - Koç, T. (2006). *Müzik felsefesine giriş*. 3. b., İstanbul: Bağlam.
- Süleyman Özerol, 2018, Kişisel Görüşme, Mezirme

Elektronik Kaynaklar

- Lively, V. (2017). Work songs and field hollers might have been the birthplace of the blues. https://www.Academia.Edu/35580944/Work_Songs_And_Field_Hollers_Might_Have_Been_The_Birthplace_Of_The_Blues (Erişim: 21.12.2021)
- Nightingale, S. (2015). *Granada: The Light of Andalusia*. Nicolas Brealey PUBLISHING, USA https://books.google.com.tr/books?id=fw19DAAAQBAJ&pg=PT184&dq=flamenco+work+song&hl=tr&sa=X&ved=2ahUKEwjS66SW1_70AhUqRPEDHYzIAIQQ6AF6BAGLEAI#v=onepage&q=flamenco%20work%20song&f=false (Erişim: 22.12.2021)

- Oliver, P (2014), Field Holler, <https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/view/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-1002256548> (Erişim: 22.12.2021)
- Terry, R. R. (2007). *Gutenberg EBook of The Shanty Book, Part I, Sailor Shanties*. www.gutenberg.org (Erişim: 22.12.2021)
- URL-1: <https://www.masterclass.com/articles/what-is-call-and-response-in-music#what-does-call-and-response-mean> (Erişim: 07.01.2021).
- URL-2 https://en.wikipedia.org/wiki/Sea_shanty (Erişim: 01.01.2022)
- URL-3 <https://www.virtualsheetmusic.com/score/HL-473421.html> (Erişim: 01.01.2022)
- URL-4: <https://www.youtube.com/watch?v=CBnyu6fYFkY> (Erişim: 22.12.2021)
- URL-5: <https://en.wikipedia.org/wiki/Wellerman> (Erişim: 06.01.2022)
- URL-6: <https://www.jwpepper.com/Soran-Bushi/3105889.item#.YcSi38lBzIU> (Erişim: 02.01.2022)
- URL-7: <https://www.bethsnotesplus.com/2015/12/tongo.html> (Erişim: 31.01.2021)
- URL-8: <https://www.mamalisa.com/?t=es&p=4388> (Erişim: 31.12.2021)
- URL-9: <https://thefolkmusicexperience.weebly.com/tongo-from-polynesia.html> (Erişim: 31.12.2021)
- URL-10 <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-81059/halk-muzigi.html> (Erişim: 13.01.2021)
- URL-11: <https://thenestcollective.co.uk/work-songs/> (Erişim: 07.01.2021)
- URL-12 https://vmis.in/ArceCategories/music_in_context_innercat/96 (Erişim: 06.01.2022)
- URL-13 <https://kelimeler.gen.tr/gevis-nedir-ne-demek-129700> (Erişim: 02.01.2022)
- URL-14 <https://es.wikipedia.org/wiki/Carcelera> (Erişim: 14.01.2022)
- URL-15 <https://en.wikipedia.org/wiki/Martinetes> (Erişim: 14.03.2022)

"İyi Yayın Üzerine Kılavuzlar ve Yayın Etiği Komitesi'nin (COPE) Davranış Kuralları" çerçevesinde aşağıdaki beyanlara yer verilmiştir. / The following statements are included within the framework of "Guidelines on Good Publication and the Code of Conduct of the Publication Ethics Committee (COPE)":

İzinler ve Etik Kurul Belgesi/Permissions and Ethics Committee Certificate: Makale konusu ve kapsamı etik kurul onay belgesi gerektirmemektedir. / *The subject and scope of the article do not require an ethics committee approval.*

Çıkar Çatışması Beyanı/Declaration of Conflicting Interests: Bu makalenin araştırması, yazarlığı veya yayınlanmasıyla ilgili olarak yazarın potansiyel bir çıkar çatışması yoktur. / *There is no potential conflict of interest for the author regarding the research, authorship or publication of this article.*